

مقاله علمی پژوهشی

بررسی و تحلیل کاربری‌های مزاحم شهری
پژوهش موردی: خیابان عاشوری شهر بوشهر

دکتر غلامرضا امینی‌نژاد^۱، محمد غلامی^۲، یاسر زنده‌بودی^{۳*}

۱. استادیار، گروه جغرافیا، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

۲. استادیار، گروه جغرافیا، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

۳. کارشناسی ارشد، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۷/۲۶ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱۱/۲۹

Study and Analysis of Urban Annoying Users,
Case Study: Ashoori Street Bushehr

Gholamreza Amininejad¹, Mohammad Gholami², *Yaser Zendejboudi³

1. Assistant Professor, Department of Geography, Payame Noor University, Tehran, Iran.
2. Assistant Professor, Department of Geography, Payame Noor University, Tehran, Iran.
3. Msc, Department of Geography and Urban planning, Payame Noor University, Tehran, Iran.

Received: 2018/10/18 Accepted: 2019/02/18

Abstract

The purpose of this study was to investigate and analyze disturbing urban land uses in the area of Ashoori Street, about 2100 meters long, in the A area of Bushehr city. The research was applied-developmental and its method was descriptive-analytical and field survey and job checklist. In this study, all pollutants and disturbance guilds were first classified, then the type of pollutants and their disturbances, and then their qualitative and qualitative evaluations were performed. Quantitative surveys show that there were twenty-eight types of urban pollutants with more than 60 active units on this street. In qualitative analysis, using Arc GIS software, density of annoying users and then compatibility of applications and their desirability were evaluated. The results show that the land uses are relatively consistent in terms of compatibility and in the utility matrix of their conditions is relatively undesirable. The findings of this study indicate the poor status of land uses. Within this area, one should think about intra-contextual development and consider spatial-spatial distribution of land uses with consideration of landmarks.

Keywords

Annoying Use, Urban Pollution, Bushehr City.

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی و تحلیل کاربری‌های مزاحم شهری در محدوده خیابان عاشوری با طول حدود ۲۱۰۰ متر، واقع در منطقه یک شهر بوشهر انجام گردید. نوع پژوهش کاربردی - توسعه‌ای می‌باشد و روش آن توصیفی - تحلیلی و برداشت به صورت میدانی و چک‌لیست مشاغل بود. در این پژوهش، ابتدا کلیه اصناف آلاینده و مزاحم تقسیم‌بندی، سپس نوع آلاینده‌گی و مزاحمت‌های آن تعیین و سپس ارزیابی‌های کمی و کیفی مربوط به آن‌ها انجام شده است. بررسی‌های کمی نشان داد که ۲۸ نوع کاربری مزاحم و آلاینده شهری که تعداد آن‌ها بالغ بر ۶۰ واحد فعال بود، در این خیابان وجود دارد. در تحلیل کیفی، با استفاده از نرم‌افزار Arc GIS، تراکم کاربری‌های مزاحم و سپس سازگاری کاربری‌ها و همچنین مطلوبیت آن‌ها مورد بررسی قرار گرفت. نتایج پژوهش، بیانگر آن بود که کاربری‌ها از لحاظ سازگاری، در حد نسبتاً سازگار و در ماتریس مطلوبیت شرایط آن‌ها نسبتاً نامطلوب می‌باشد. یافته‌های حاصل از این پژوهش بیانگر وضعیت نامناسب کاربری‌ها می‌باشد. در این محدوده بایستی به توسعه درون بافتی اندیشید و با در نظر داشتن شاخص‌های مکان‌گزینی کاربری‌ها به تفکیک و باز توزیع فضایی - مکانی کاربری‌ها پرداخت.

واژگان کلیدی

کاربری مزاحم، آلاینده شهری، شهر بوشهر.

مقدمه

از نیمه دوم قرن بیستم، بر اثر شهرنشینی بی‌برنامه در کشورهای درحال توسعه، نابسامانی‌هایی در ویژگی‌های کاربری اراضی زمین در شهرها به وجود آمده است؛ لذا جهت ارتقاء کیفی شهرنشینی، ساماندهی کاربری اراضی شهرها از اهمیت بالایی برخوردار است (سیف‌الدینی و همکاران، ۱۳۸۵: ۱۰۷).

برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهری، در واقع، مجموعه فعالیت‌هایی است که محیط انسانی را مطابق خواسته‌ها و نیازهای جامعه شهری سامان می‌بخشد و این مقوله، هسته اصلی برنامه‌ریزی شهری را تشکیل می‌دهد. به عبارت دیگر، برنامه‌ریزی کاربری زمین شهری به مثابه آمایش اراضی شهری، به چگونگی استفاده و توزیع و حفاظت اراضی، ساماندهی مکانی- فضایی فعالیت‌ها و عملکردها، بر اساس خواست و نیازهای جامعه شهری می‌پردازد و انواع استفاده از زمین را مشخص می‌نماید (زیاری و زرافشان، ۱۳۸۵: ۱۰۰). بنابراین، در برنامه‌ریزی کاربری زمین شهری، بایستی زمین مورد نیاز جهت رسیدن به اهداف آینده برآورد گردد. شاید آسان‌ترین و مؤثرترین روش، محاسبه نیاز واقعی بشر به زمین، به منظور تأمین کاربری‌های مختلف در حال حاضر و تعمیم و تطبیق ارقام و کمیت‌های به‌دست‌آمده به آینده باشد (رضویان، ۱۳۸۱: ۱۴).

نیاز به تأمین مایحتاج زندگی روزمره و بازار عرضه و تقاضا، از دیرباز موجب شکل‌گیری و گسترش گونه‌های مختلف مشاغل و صنایع در تاروپود شهرها شده است. با پیشرفت صنعت و گسترش روزافزون شهرها و افزایش مشکلات محیط‌های شهری، نیاز به ساماندهی محیط‌های شهری در عصر حاضر به‌طور مبرم احساس می‌شود. وجود بسیاری از کاربری‌های مزاحم در محیط‌های مسکونی در سطح شهرها، وجود آلودگی‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و روحی- روانی ناشی از استقرار کاربری‌های مزاحم در سطح شهرها به خصوص در هم‌جواری با کاربری‌های مسکونی، عدم وجود کاربری‌ها بهینه و مطلوب شهری و عدم پراکنش بهینه کاربری‌ها در سطح شهر و مناطق آن، همگی بر ضرورت ساماندهی فضاهای شهری تأکید دارند. زیرا به‌موازات توسعه صنعتی و تغییرات فناوری شده در جوامع امروزی، مسائل و مشکلات زیست‌محیطی تشدید شده است. امروزه هوا، خاک، غذا و آب آشامیدنی جوامع امروزی در معرض انواع آلودگی‌ها قرار دارد (Tuulia, 2004: 230). ۶۰ درصد مردم جهان در سکونتگاه‌های شهری زندگی می‌کنند، درحالی‌که بیش‌ترین میزان انواع آلودگی‌ها در نتیجه فعالیت‌های مختلف شهری ایجاد می‌شود (Corra, 1993: 3).

مناطق شهری به‌عنوان کانون‌های جمعیتی و فعالیت‌های اقتصادی با تمرکز بالای واحدهای آلاینده محیط مواجه شده‌اند. سلامت شهروندان با این آلاینده‌ها مورد تهدید جدی قرار گرفته که برخی از آن عبارتند از: بیماری‌های سرطانی، بیماری‌های تنفسی، حساسیت‌های پوستی و چشمی (Brussels, 1990: 14-22). بدیهی است که این آلاینده‌های هوا در محیط‌های شهری، میزان ابتلا به بیماری‌های تنفسی را به‌طور چشم‌گیری افزایش می‌دهند (WHO, 2000). آلاینده‌های محیط شهری، اکوسیستم‌ها را در سطوح محلی، منطقه‌ای، ملی و جهانی تحت تأثیر قرار داده‌اند، از آلودگی فضاهای شهری گرفته تا بارش باران‌های اسیدی و تغییرات اقلیمی در سطح جهانی (Piracha & Marcotullio, 2003: 1).

نظر به این‌که تحلیل سطوح کمی و کیفی کاربری‌های شهری به‌منظور استقرار و توزیع بهینه کاربری‌ها، بر اساس نیازهای ساکنین شهر و دستیابی به راه‌حل‌های منطقی جهت رفع مشکلات موجود، گامی مؤثر برای مدیران، برنامه‌ریزان و مسئولین شهری می‌باشد و این‌که خیابان‌های عاشوری یکی از خیابان‌های اصلی و مهم شهر بوشهر با تنوع زیاد کاربری‌های تجاری بوده و روزانه افراد زیادی (خانوارهای ساکن) برای تأمین نیازهای روزانه خود به این خیابان مراجعه می‌کنند. هدف این پژوهش بررسی و تحلیل کاربری‌های مزاحم شهری در محدوده خیابان عاشوری واقع در منطقه یک شهر بوشهر می‌باشد.

مبانی نظری

چارچوب نظری

وجود کارگاه‌ها، اصناف و مشاغل مزاحم شهری از جمله معضلاتی است که باعث آلودگی صوتی و ایجاد مزاحمت برای شهروندان و نیز بروز سد معبر در پیاده‌روها در شهرها شده است و بر اساس طرح‌های بالادست و استانداردهای شورای عالی معماری و شهرسازی کشور وجود این کارگاه‌ها در سطح شهر ممنوع است و دستگاه‌های مربوطه بر اساس تفویض اختیار قانونی اختیار برخورد و انتقال این صنوف به خارج از

شهر را دارند. بروز ناسامانی‌ها و ناهنجاری‌ها فزاینده کاربری‌های مزاحم شهری نظریه‌پردازان، شهرسازان و جغرافی‌دانان را بر آن داشته است که در راستای دوری‌گزینی کاربری‌های مسکونی و محیط شهری از کاربری‌های مزاحم شهری کوشش‌هایی را ساماندهی نمایند. حاصل این کوشش‌ها، نظریه‌ها و طرح‌هایی بوده که در باب ساماندهی فضایی شهری ارائه شده است. برخی از این ایده‌ها و نظریات در راستای دستیابی به الگوی شهر سالم، در پی ایجاد و بهبود محیط‌های اجتماعی و کالبدی پایدار است (حاجی‌خانی و صالحی، ۱۳۸۰: ۱۳).

شهرها روزبه‌روز در حال ساخت‌وساز می‌باشد و برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهری به‌عنوان هسته اصلی برنامه‌ریزی شهری نقش مهمی در ساماندهی فضایی- مکانی شهرها ایفا می‌کند و ارزیابی چگونگی برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهری مهم‌تر از آن می‌باشد. برنامه‌ریزی کاربری اراضی زمین هم به‌عنوان هدف و هم به‌عنوان وسیله یکی از ارکان سامان بخشی به فعالیت‌های انسانی در عرصه محیط شهری محسوب می‌شود و در واقع، از طریق اثرگذاری بر تصمیمات عمومی و خصوصی و هدایت نحوه استفاده بهینه از زمین‌های شهری نقش اساسی در تعیین الگوی توسعه شهر و دستیابی به اهداف توسعه پایدار و اعتلای کیفیت محیط شهر و حومه را به عهده دارد (مهدی‌زاده، ۱۳۷۹: ۵۳).

استوارت چپین، هسته اصلی برنامه‌ریزی کاربری زمین را تلاش در جهت تأثیرگذاری بر جریان تغییر کاربری زمین و هدایت آن می‌داند. برنامه‌ریزی برای کاربری اراضی شهری یعنی ساماندهی مکانی و فضایی فعالیت‌ها و عملکردهای شهری بر اساس خواست‌ها و نیازهای جامعه شهری. این برنامه‌ریزی در عمل هسته اصلی برنامه‌ریزی شهری است و انواع استفاده از زمین را طبقه‌بندی و مکان‌یابی می‌کند (سعیدنیا، ۱۳۸۲: ۱۴-۱۳).

طرح کاربری زمین بیانگر الگوی آتی استفاده از زمین در شهر است و انواع گوناگون کاربری‌های شهری (مسکونی، تجاری و صنعتی) و استفاده عمومی (آموزشی، بهداشتی، اداری و تفریحی) را تعیین می‌کند. علاوه بر تعیین نوع استفاده از زمین تعیین شدت و کثرت کاربری یا تراکم استفاده‌های متفاوت نیز اهمیت دارد. در کاربری زمین؛ کجایی و مکان نوع فعالیت‌ها و عملکردهای شهری مشخص می‌شود و بر همین اساس است که چارچوبی می‌سازد که در آن مکان زمان و ظرفیت عملکردهای گوناگون مشخص می‌شود (سعیدنیا، ۱۳۸۲: ۱۵).

پیشینه پژوهش

قرخلو و فرجام (۱۳۸۰)، در تحقیق خود با بررسی وضعیت ساماندهی کارگاه‌های مزاحم شهری در کرمانشاه به این نتیجه رسید که با توجه به سر و صدای ناشی از فعالیت‌های صنعتی، بوی ناخوشایند، آلودگی آب، آلودگی منظر و آثار زیان‌بار آن بر زندگی شهری و ناسازگاری صنایع و کارگاه‌های مزاحم از سطح محدوده مورد مطالعه ساماندهی و انتقال آن‌ها امری ضروری می‌باشد.

مثنوی (۱۳۸۲)، در پژوهشی با بررسی دو شکل توسعه پراکنده و متراکم به این نتیجه دست یافته که الگوی توسعه متراکم یا فشرده شهری مناسب‌ترین الگوی رشد شهری به دلایل زیر است: ۱. حفظ محیط طبیعی ۲. بهبود سیستم حمل‌ونقل عمومی و حرکت پیاده ۳. کاهش میزان سفرهای سواره ۴. بهبود امنیت و تعاملات اجتماعی ساکنان محله ۵. صرفه‌جویی در مصرف انرژی.

فلسفی‌زاده (۱۳۸۵)، در مطالعه خود با عنوان ساماندهی صنایع و کارگاه‌های مزاحم شهری در منطقه ۴ شیراز، به دسته‌بندی صنایع کارگاهی بر اساس میزان مزاحمت و آلاینده‌گی به صنایع مجاز، مشروط و غیرمجاز، به ضوابطی برای ساماندهی آن‌ها در داخل شهر و یا انتقال به خارج از محدوده شهری پرداخته است. در نهایت راهبردهای ساماندهی در قالب تثبیت صنایع و کارگاه‌های غیر مزاحم (مجاز) ساماندهی صنایع مشروط (شری) اما مزاحم و جابه‌جایی صنایع غیرمجاز را ارائه داد.

اوگیوآگو و آجیو^۲ (۱۹۹۸)، به بررسی آلودگی‌های صنعتی در ایالت آنامبرا^۳ در نیجر پرداختند. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که برخی از واحدها و کارگاه‌های صنعتی، ضایعات حاصل از تولیدات خود را بدون انجام اقدامات لازم برای پاک‌سازی و مدیریت آن‌ها، روانه محیط‌زیست می‌کنند.

مگ هلدن^۴ و همکاران (۲۰۰۲)، به مطالعه جستجوی پایداری شهری در صحنه جهانی پرداختند. آن‌ها در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که برای دستیابی به پایداری شهری در ابعاد اجتماعی، اقتصادی، زیست‌محیطی و کالبدی مستلزم رعایت رویکرد یکپارچه‌نگری در شهر است.

یانگ و همکاران^۵ (۲۰۰۲) به ارائه مدل برای ارزیابی اثرات پایداری توسعه شهری پرداختند. آن‌ها در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که اگر چه معیارهای مختلفی برای ارزیابی پایداری شهری وجود دارد، اما مدل (UD-SAM) یک روش قوی است که می‌تواند به‌طور هم‌زمان ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی شهر را مورد سنجش و ارزیابی قرار داد.

2. Ogbuagu and Ajiwe

3. Anambra

4. Holden

5. Yangang

یدلا^۶ (۲۰۰۶) فرایندهای مسائل محیطی در بمبئی^۷ را مورد مطالعه قرار داد. طبق یافته‌های او، برخی از علل آلودگی آب‌وهوا و تولید ضایعات جامد در شهر بمبئی را صنعتی شدن شدید، نارسایی و ناکافی بودن اقدامات مربوط به کنترل انتشار انواع آلودگی‌ها و فقدان مدیریت کارآمد برشمرده و گستره تأثیر آلاینده‌های این شهر را در سطوح محلی و منطقه‌ای برآورد کرده است. دورسان و دیگران (۲۰۰۶) تأثیر طرح‌های شهری را بر آلودگی صوتی مورد مطالعه قرار داده و نقشه آلودگی صوتی برای ۳۶۶ نقطه نمونه در خیابان‌های اصلی بخش مرکز شهر کونیا (قونیه) در ترکیه را با استفاده از GIS ارائه کرده‌اند.

روش انجام پژوهش

با توجه به هدف شناسایی کاربری‌های مزاحم شهری در محدوده مورد مطالعه از روش‌های تحقیق توصیفی-تحلیلی و میدانی بهره گرفته شده است. در این تحقیق ابتدا کلیه اصناف آلاینده و مزاحم تقسیم‌بندی شده است. سپس نوع آلاینده‌گی و مزاحمت‌های آن تعیین گردید. همچنین ارزیابی‌های کمی و کیفی مربوط به آن‌ها انجام شده است تا برای ارزیابی کیفی درجه سازگاری و ناسازگاری و نیز ارزیابی مطلوبیت هم‌جواری‌های هر کدام از کاربری‌ها تعیین شود.

مواد اصلی تحقیق تشریح چگونگی توزیع مکانی/فضایی مشاغل مزاحم شهری در محدوده مورد مطالعه براساس تعاریف طرح ساماندهی مشاغل شهری است. مورد بررسی در این مطالعه شامل گروه‌های دوم و سوم مشاغل مزاحم است. زیرا اثرگذاری این مشاغل به صورت مستقیم و غیرمستقیم منجر به ازهم گسیختگی فضایی در محدوده شده است. لذا ابتدا کلیه اصناف آلاینده و مزاحم تقسیم‌بندی گردید (جدول ۱).

جدول ۱. طبقه‌بندی مشاغل مختلف مزاحم (تولیدی و کارگاهی)

طبقه/نوع شغل	عنوان شغل
مشاغل نوع دوم	اوراق‌کنندگان اتومبیل، باتری‌سازان، شوفاژ و تهویه، صفاران، صنعت چاپ، تولید پلاستیک، کلاهدوزان، گلگیر و رادیاتور، تعمیر و فروش لاستیک، نقاشان، عایق رطوبتی، گاز رسانان، تعمیر دوچرخه و موتور، تولید پوشاک، خدمات موتوری، برق اتومبیل، لوله‌کشی ساختمان، سراجان، فیروزه تراشان، چادردوزان، الکترومکانیک، کلاهدوزان
	آلومینیوم کاران، آهنگران، ماشین ساز و فلز تراش، صنایع فلزی، تولید تریکو، ریخته گران، مصالح گچ و آهک، تزئینات ساختمان، درودگران و میل‌سازان، سنگ‌بری‌ها، فخاران، موزاییک‌سازان

مآخذ: مهندسین مشاور آرمانشهر، طرح ساماندهی مشاغل شهری شهر مشهد، ۱۳۸۰ (به نقل از: طالشی و امیرفخریان، ۱۳۸۸:۱۰۳)

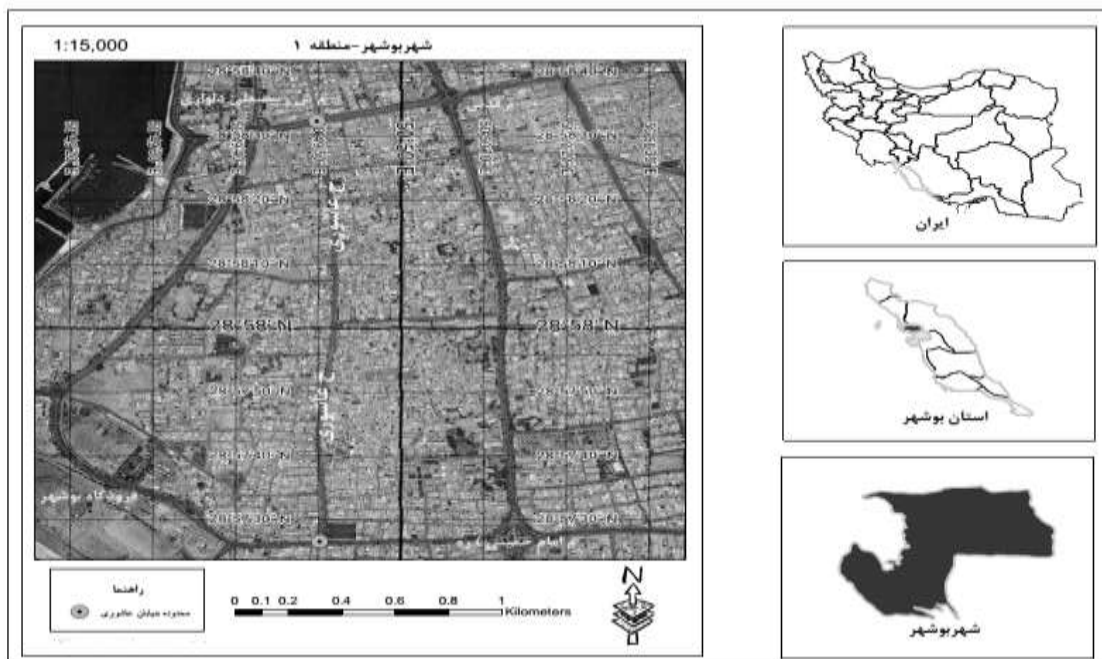
پس از تقسیم‌بندی کلیه اصناف آلاینده و مزاحم شهری، صنوف و نوع آلاینده‌گی و مزاحمت‌های آن‌ها نیز در محدوده مورد مطالعه تعیین شده است (جدول ۲).

جدول ۲. صنوف، نوع آلاینده‌گی و مزاحمت

صنف	اتحادیه	نوع آلاینده‌گی و مزاحمت صنف
خدمات خودرویی	نقاشی انواع خودرو	آلودگی رنگ برای مواد غذایی، ایجاد مشکلات تنفسی، تخریب سیمای شهر
	مکانیکی اتومبیل سبک	تخریب سیمای شهر
	صافکاری و گلگیرسازی	آلودگی صوتی، تخریب سیمای شهر
	جلو بند و کمک فزاساز	آلودگی صوتی، تخریب سیمای شهر
فلز کاران	تعویض روغن و پنجره‌گیری	ایجاد آلودگی، تخریب سیمای شهر
	آلومینیوم‌سازی	آلودگی صوتی، تخریب سیمای شهری
	آهن‌گری درب و پنجره	آلودگی صوتی، تخریب سیمای شهری
	تراشکاری و فلز کاری	ریخته‌گری: آلودگی هوا تراشکاری: آلودگی صوتی و تخریب سیمای شهری
	کارگاه جوشکاری	آلودگی هوا، آلودگی صوتی، تخریب سیمای شهر

محدوده مورد مطالعه

جامعه آماری در این پژوهش خیابان عاشوری واقع در منطقه یک شهر بوشهر می‌باشد. این خیابان از شمال به بلوار رئیس‌علی دلواری و از جنوب به خیابان فرودگاه منتهی می‌شود. محدوده مورد مطالعه از ورودی شمالی خیابان عاشوری (خیابان رئیس‌علی دلواری) تا ورودی جنوبی به این خیابان (خیابان فرودگاه) می‌باشد. شکل ۱ موقعیت خیابان مورد مطالعه را در شهر بوشهر نشان می‌دهد.

شکل ۱. موقعیت خیابان عاشوری

یافته‌ها

ارزیابی و تحلیل کمی

توزیع فضایی/مکانی مشاغل مزاحم در محدوده مورد مطالعه (خیابان عاشوری شهر بوشهر)، بر اساس پیمایش میدانی، نشان می‌دهد که تعداد ۲۸ نوع صنف یا شغل مزاحم و آلاینده در این محدوده، از نوع مشاغل گروه دوم و سوم مورد شناسایی قرار گرفته است (جدول ۳ و ۴).

جدول ۳. مشاغل مزاحم نوع دو در محدوده مورد مطالعه

تعداد	نوع شغل	تعداد	نوع شغل
۱	باطری‌سازی	۳	تعویض روغن
۴	آپاراتی	۴	تعمیرگاه
۳	بوسترسازی	۱	سیم‌پیچی
۵	لوازم‌یدکی خودرو	۱	سیم‌کشی
۴	ابزارفروشی	۱	رادیات‌سازی
۲	نقاشی خودرو	۲	کولر‌سازی
۲	کارواش	۱	پیچ و مهره فروشی
۱	یخچال‌سازی	۷	نمایشگاه خودرو
۲	نصب دزدگیر	۱	فنر‌سازی
۲	جلوبندی	۲	اکروزسازی
۱	صافکاری	۱	لاستیک‌فروشی
۵۳	جمع	۲	تعمیر پمپ

بر اساس بررسی‌های میدانی بیش از ۸۸ درصد از مشاغل مزاحم در سطح محدوده مورد مطالعه مربوط به مشاغل نوع دوم است. از سوی دیگر نتایج توزیع مکانی این مشاغل نشان می‌دهد، بیش‌ترین تعداد و با وسعت‌ترین این کاربری‌ها به ترتیب به نمایشگاه‌های خودرو سپس به تعمیرگاه‌های خودرو و لوازم‌پدکی آن، اختصاص دارد که مجموعاً بیش از ۳۰ درصد از مشاغل نوع دوم را در برمی‌گیرد. به دنبال آن کاربری‌های مشاغل آپاراتی و تعویض‌روغنی و دیگر واحدهای خدماتی مربوط به وسایل نقلیه بیش از ۵۰ درصد قرار دارد. بدین ترتیب در این خیابان همواره تمرکز واحدهای خدماتی مربوط به وسایل نقلیه (۸۰ درصد) از اهمیت فراوان برخوردار است.

جدول ۴. مشاغل مزاحم نوع سه در محدوده مورد مطالعه

نوع شغل	تعداد	نوع شغل	تعداد
در و پنجره سازی	۱	لوله فروشی	۱
شیشه	۱	اره تیز کنی	۲
جوشکاری	۲	جمع	۷

نتایج پژوهش‌های میدانی در خصوص مشاغل نوع سوم نیز حکایت از این دارد که بیش از ۱۱ درصد از کاربری‌های مشاغل مزاحم در سطح محدوده مورد مطالعه، اختصاص به این مشاغل دارد. در بین این کاربری‌ها، مشاغل کارگاه‌های جوشکاری و در و پنجره‌سازی بیش از ۴۲ درصد از مشاغل نوع سوم را در برمی‌گیرد. البته کاربری اره تیز کنی نیز با بیش از ۲۸ درصد بالاترین درصد تعداد کاربری‌های مشاغل نوع سوم را در محدوده مورد مطالعه شامل می‌شود. در مجموع مشاغل نوع دوم با ۲۳ نوع شغل، در محدوده مورد مطالعه، ۸۸ درصد تعداد کاربری‌ها مزاحم را به خود اختصاص می‌دهد. در مقابل مشاغل نوع سوم با ۵ نوع شغل، ۱۲ درصد تعداد مشاغل مزاحم را به خود اختصاص می‌دهد (جدول ۵).

جدول ۵. مقایسه تعداد و درصد مشاغل نوع دوم و سوم در محدوده مورد مطالعه

نوع مشاغل	تعداد مشاغل (واحد)	درصد مشاغل
مشاغل نوع دوم	۵۳	۸۸
مشاغل نوع سوم	۷	۱۲
جمع	۶۰	۱۰۰

ارزیابی و تحلیل کیفی

یکی از شیوه‌های مکمل در تحلیل و ارزیابی کاربری‌های مختلف در سطح شهر، به‌موازات ارزیابی کمی، تحلیل کیفی کاربری‌ها است، که معمولاً به‌منظور اطمینان خاطر از استقرار منطقی آن‌ها و رعایت نکات و موارد لازم صورت می‌گیرد. در ارزیابی کیفی کاربری‌های خیابان عاشوری نسبت آن‌ها به یکدیگر بر اساس ماتریس‌های سازگاری و مطلوبیت از ماتریس‌های متداول بررسی می‌شود، تا از این طریق چگونگی توزیع فضایی - مکانی کاربری‌ها در محدوده مورد مطالعه از نظر ماتریس‌های ذکر شده و در ارتباط با دیگر کاربری‌ها مورد سنجش قرار گیرد.

ارزیابی سازگاری

در بررسی سازگاری کاربری‌های موجود در خیابان عاشوری ابتدا با توجه به بررسی‌های به‌عمل‌آمده میزان سازگاری متقابل کاربری‌های شهر در جدول مربوطه (جدول ۷) مورد ارزیابی قرار گرفت. سپس نسبت سازگاری و یا عدم سازگاری هر یک از کاربری‌ها نسبت به کاربری‌های هم‌جوار خود از نقطه‌نظر سازگاری با توجه به زمینه‌های قابل بررسی در تبیین سازگاری چون اندازه زمین، شیب، دسترسی، کیفیت هوا، صدا، نور و بو و ... از طریق مطالعات میدانی که صورت گرفته نیز مورد بررسی قرار گرفت.

جدول ۷. ماتریس متقابل سازگاری وضع موجود کاربری‌ها

خیابان	خدمات خودرویی	کارگاهی (جوشکاری)	مذهبی	ورزشی	فرهنگی	اداری - انتظامی	بهداشتی - درمانی	آموزشی	تجاری	مسکونی	کاربری
										۱	مسکونی
									۲	۱	تجاری
								۱	۱	۲	آموزشی
							۱	۲	۴	۳	بهداشتی - درمانی
						۱	۱	۱	۱	۱	اداری - انتظامی
					۱	۱	۲	۲	۲	۲	فرهنگی
				۱	۱	۲	۲	۲	۱	۱	ورزشی
			۱	۳	۲	۱	۳	۲	۱	۱	مذهبی
		۲	۴	۴	۴	۲	۴	۴	۲	۴	کارگاهی (جوشکاری)
	۲	۳	۴	۴	۴	۳	۴	۴	۲	۱	خدمات خودرویی
۱	۴	۴	۲	۲	۲	۱	۳	۴	۱	۲	خیابان

شایان ذکر است، به هریک از این حالت پنج‌گانه در ماتریس سازگاری، وزن‌های مخصوص در جدول داده شد، که به این شرح می‌باشند: (کاملاً سازگاری=۱، نسبتاً سازگار=۲، بی‌تفاوت=۳، نسبتاً ناسازگار=۴، ناسازگار=۵).
با توجه به جدول سازگاری متقابل کاربری‌ها و بر اساس بررسی‌های انجام‌شده مراتب سازگاری هریک از کاربری‌ها در قالب جدول ۸، به درصد محاسبه شده است.

جدول ۸. درصد میزان سازگاری کاربری‌ها با کاربری‌های هم‌جوار (کاربری دایر)

کاربری* شاخص	مسکونی	تجاری	آموزشی	بهداشتی - درمانی	اداری - انتظامی	فرهنگی	ورزشی	مذهبی	کارگاهی (جوشکاری)	خدمات خودرویی	خیابان
کاملاً سازگاری	(۴۵/۴) ^۱	۵۴/۵	۲۷/۳	۱۸/۲	۷۲/۷	۲۷/۳	۲۷/۳	۳۶/۳	-	-	۲۷/۳
نسبتاً سازگار	۲۷/۳	۳۶/۳	۵۴/۵	۲۷/۳	۱۸/۲	۵۴/۵	۵۴/۵	۲۷/۳	۳۶/۳	۹/۰۹	۳۶/۳
بی‌تفاوت	۹/۰۹	-	-	۲۷/۳	۹/۰۹	-	۹/۰۹	۱۸/۲	-	۲۷/۳	۹/۰۹
نسبتاً ناسازگار	۱۸/۲	۹/۰۹	۲۷/۳	۲۷/۳	-	۱۸/۲	۱۸/۲	۱۸/۲	۶۳/۷	۶۳/۷	۲۷/۳
ناسازگار	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

همان‌گونه که جدول‌های (۷ و ۸) ملاحظه می‌شود، تنها کاربری اداری این محدوده با توجه به زمینه‌های قابل بررسی در این ماتریس از سازگاری نسبتاً کامل با کاربری‌های هم‌جوار خود برخوردار است و به دلیل مجاورت در کنار هم، از وابستگی مطلوبی نیز برخوردارند. کاربری بهداشتی درمانی در شرایط نسبتاً ناسازگار و نسبتاً غیر وابسته با کاربری‌های هم‌جوار خود قرار دارد. کاربری تجاری

* از ۱۱ نوع کاربری محدوده مورد مطالعه، تعداد ۵ کاربری از آن‌ها در رتبه کاملاً سازگاری با کاربری مسکونی بوده است ($\frac{100}{11} \times 5$).

علیرغم داشتن بیش از ۵۴ درصد سازگاری با کاربری‌های هم‌جوار خود، در برخی از موارد، سایت این کاربری در ناسازگاری با کاربری‌های اطراف خود می‌باشد که این امر ناشی از مجاورت تنگاتنگ این کاربری با خیابان و از طرفی تداخل کاربری‌های تجاری و سازمانی نبودن این کاربری از دلایل اصلی این ناسازگاری به‌شمار می‌آیند.

کاربری آموزشی نیز باتوجه محل استقرار آن‌ها و همچنین مجاورت با خیابان، ترافیک موجود وسایل نقلیه و خطر موجود برای دانش‌آموزان، مزاحمت و آلاینده‌گی آلودگی صوتی کاربری‌های مجاور و خیابان و همچنین ترافیکی که حین تعطیلی مدارس در خیابان مذکور به وجود می‌آید از سازگاری نسبتاً پایینی برخوردار می‌باشد. کاربری فرهنگی این محدوده به‌دلیل کمبود فضای سبز، کمبود اماکن تفریحی و فرهنگی، کتابخانه عمومی، نسبت به کاربری‌های اطراف خود بیگانه بوده و در وضعیت نسبتاً غیر وابسته‌ای با کاربری‌های هم‌جوار خود قرار دارد. کاربری‌های کارگاهی و خدمات خودرویی در ناسازگاری کامل با کاربری‌های اطراف خود می‌باشد که این امر ناشی از نوع آلاینده‌گی و مزاحمت شهری این نوع صنوف به همراه مجاورت تنگاتنگ این کاربری با خیابان و همچنین کاربری‌های مسکونی می‌باشد. خیابان عاشوری نیز با توجه به عرض کم و وجود تراکم بالای واحدهای تجاری و مسکونی و همچنین ترافیک روزافزون وسایل نقلیه در این خیابان، از سازگاری پایینی برخوردار می‌باشد.

ارزیابی مطلوبیت

در این ماتریس، سازگاری بین کاربری و محل استقرار آن ارزیابی می‌شود و براین اساس می‌توان گفت که هر کاربری طبق ویژگی‌های خاص آن برای محل خاصی مناسب است و هر محلی نیز کاربری خاص خود را می‌طلبد. برای تهیه ماتریس باید خصوصیات و نیازهای هر کاربری با ویژگی‌های محل استقرار تطبیق داده شود. خصوصیات محل استقرار ممکن است این عوامل باشد: اندازه و ابعاد زمین، موقعیت، شیب، خصوصیات فیزیکی (جنس خاک، توپوگرافی و ...)، دسترسی، تأسیسات و تجهیزات، صدا، هوا، بو و کاربری‌های هم‌جوار.

جدول ۹. ماتریس مطلوبیت کاربری‌های خیابان عاشوری بوشهر

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	
موقعیت	خصوصیات فیزیکی	دسترسی	تأسیسات و تجهیزات	صدا	هو	کاربری مجاور	بو	اندازه زمین	شیب زمین	کاربری
⊕	⊕	⊕	○	○	⊕	⊗	○	⊗	○	مسکونی
○	○	⊕	⊗	○	⊕	○	○	○	○	تجاری
○	○	○	○	⊗	⊕	○	○	○	○	آموزشی
⊕	○	○	⊕	⊕	⊕	○	○	○	○	بهداشتی-درمانی
⊕	○	○	○	⊕	⊕	○	○	○	○	اداری-انتظامی
○	○	○	○		⊕	○	○	○	○	فرهنگی
○	○	○	○	○	⊕	○	○	⊗	○	ورزشی
○	○	○	○	○	⊕	○	○	○	○	مذهبی
⊗	⊗	○	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	○	کارگاهی (جوشکاری)
⊗	⊗	○	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	○	خدمات خودرویی
○	○	○	○	⊗	⊕	○	○	●	⊗	خیابان

(کاملاً مطلوب ⊕ نسبتاً مطلوب ○ کاملاً نامطلوب ● نسبتاً نامطلوب ⊗)

با مقایسه عوامل مذکور می‌توان نتیجه گرفت که محل هر کاربری کاملاً مطلوب، نسبتاً مطلوب، نسبتاً نامطلوب و یا کاملاً نامطلوب است و بر اساس آن تصمیم مناسب گرفته شود (پورمحمدی، ۱۳۹۵: ۱۱۳).

در جهت تحلیل مطلوبیت کاربری‌های موجود در خیابان عاشوری (محدوده مورد مطالعه) بر اساس خصوصیات مربوط به آن‌ها با سایر کاربری‌های موجود، مطالعه و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت که بیانگر مطلوبیت تقریباً بالای کاربری‌های موجود غیر از کاربری‌های کارگاه‌های (جوشکاری) موجود و کاربری‌های مربوط به خدمات خودرویی می‌باشد.

بر اساس جدول ۹، ماتریس مطلوبیت کاربری‌های محدوده مورد نظر، وضعیت کیفی کاربری‌ها این محدوده به شرح زیر و گویای

درجه مطلوبیت کاربری‌های موجود در خیابان عاشوری شهر بوشهر می‌باشد.

۱. از نظر آلودگی صوتی کاربری‌های مستقر در کنار جاده اصلی شهر به دلیل حجم عبور و مرور و عرض کم خیابان، از وضعیت نامطلوبی برخوردار هستند.

۲. از نظر مطلوبیت مکان استقرار واحدهای آموزشی، مدارس مجاور خیابان از نظر دسترسی در وضعیت مطلوبی بسر می‌برند، اما به دلیل مجاورت با خیابان از حیث صدا، هوا و بو در وضعیت مطلوبی قرار ندارند. اما دیگر واحدهای آموزشی به دلیل استقرار در داخل کوچه‌های فرعی از نظر آلودگی صوتی و ... در وضعیت نسبتاً مطلوب‌تری می‌باشند. لازم به ذکر است کلیه واحدهای آموزشی محدوده مورد نظر از نظر قدمت بنا و مصالح و دسترسی آسان به کاربری‌های متجانس مانند: پارک، فضای سبز و کتابخانه از شرایط نامطلوبی برخوردار هستند. ضمن این‌که از نظر اندازه، واحدهای آموزشی کم‌تر از حد استاندارد بوده و در وضعیت موجود با کمبود فضا مواجه می‌باشند.

۳. کاربری بهداشتی و درمانی با نظر اندازه در شرایط مطلوبی قرار ندارد، اما از آنجائی که این واحد در کنار خیابان اصلی و ارتباطی استقرار نیافته، از نظر صدا، بو در شرایط نسبتاً مطلوبی قرار دارند، ضمن این‌که از نظر کیفیت ابنیه و امکانات بهداشتی و درمانی و هم‌جواری با کاربری‌های متجانس، وضعیت مساعدی نداشته اما از لحاظ شیب و دسترسی در شرایط نسبتاً مطلوبی قرار دارند.

۴. در کاربری‌های اداری، واحدهای اداری در وضعیت مطلوبی قرار دارند، ضمن این‌که با استقرار و تمرکز اکثر ادارات، از حیث دسترسی و وابستگی کاربری‌ها، در شرایط مطلوبی قرار دارند.

۵. دیگر کاربری‌ها چون ورزشی از نظر اندازه با توجه به جمعیت حوزه نفوذ در شرایط نسبتاً نامطلوبی قرار دارد، ضمن این‌که به دلیل عدم استقرار واحدهای ورزشی در محدوده مورد نظر، ورزشکاران از دسترسی مطلوب به این کاربری محروم هستند.

کاربری کارگاهی (جوشکاری) و خدمات خودرویی در کنار خیابان اصلی استقرار دارند، از نظر آلودگی صوتی، شرایط بهداشتی و همچنین هوا و بو وضعیت نامناسبی را ایجاد کرده‌اند که در تضاد کارکردی با سایر کاربری‌های موجود و مجاور خود در این محدوده می‌باشند. چراکه این کاربری‌ها جز مشاغل و کاربری‌های آلاینده و مزاحم شهری بوده و لزوم توجه به آن‌ها در برنامه‌ریزی‌های شهری لازم و ضروری می‌باشد.

پراکنش مشاغل مزاحم در محدوده مورد مطالعه

خیابان عاشوری شهر بوشهر به شکل شمالی جنوبی از خیابان رئیس علی دلواری تا خیابان فرودگاه امتداد می‌یابد. طول این خیابان حدوداً ۲۱۰۰ متر است که حدود ۲۸ نوع شغل و کارگاه آلاینده و مزاحم شهری به تعداد ۶۰ واحد در آن قرار دارد. که از این تعداد ۵۳ واحد شغل یا کارگاه جزء مشاغل دسته دوم و ۷ واحد جزء مشاغل دسته سوم می‌باشند. در شکل ۲، پراکنش مشاغل و کارگاه‌های نوع دوم و نوع سوم موجود در این خیابان آورده شده است.

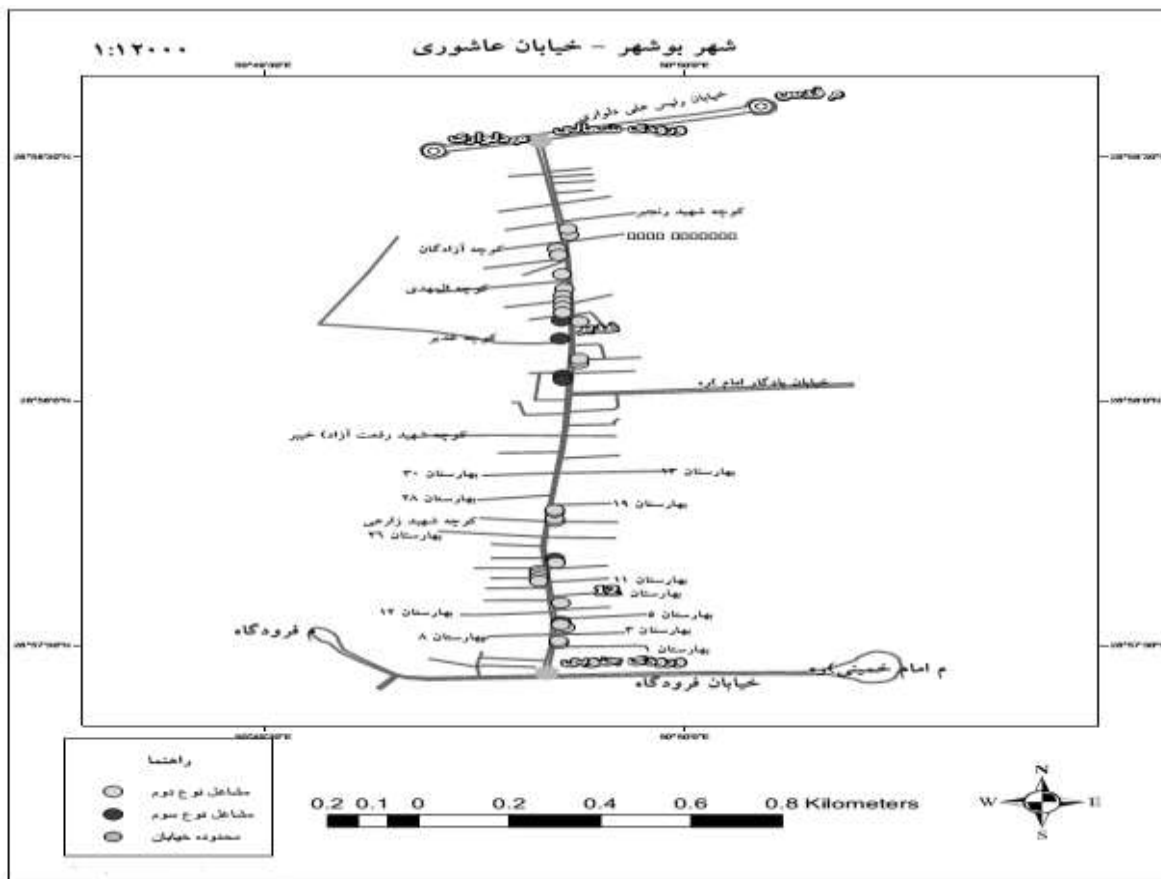

شکل ۲. محدوده مورد مطالعه و پراکنش مشاغل مزاحم در آن

تحلیل مکانی/فضایی

جهت تحلیل مکانی/فضایی مشاغل مزاحم در سطح محدوده مورد مطالعه با استفاده از نرم افزار ArcGIS اقدام به تهیه نقشه مشاغل مزاحم در سطح محدوده مورد مطالعه شده است. بر این اساس بالاترین میزان تراکم مشاغل مزاحم در محدوده مورد مطالعه، مابین کوچه شهید رنجبر در قسمت شمالی و شرق خیابان تا خیابان غدیر (دانشگاه پیام نور) در قسمت غربی خیابان است؛ به طوری که سر نبش خیابان غدیر کارگاه جوشکاری دروینجره سازی وجود دارد و سپس از کوچه بهارستان ۴۲ که کارگاه اره تیزکشی می باشد تا روبروی خیابان شهید رفعت آزاد (خیبر) و همچنین از کوچه های بهارستان ۱۳ و امامزاده جعفر تا بهارستان ۱۱، است.

باتوجه به حجم روزافزون ترافیک شهری، عرض خیابان مذکور، در آینده این خیابان دارای ظرفیت لازم و جوابگو نخواهد بود. نکته قابل توجه دیگر این که از نظر مکانی کاربری های مذکور به دلیل قدمت وجودی خود در فاصله کمی از خیابان قرار دارند و به تبع آن از پیاده رو و حتی حاشیه خیابان جهت انجام خدمات خود بهره و استفاده می برند؛ این امر باعث آن گردیده که علاوه بر این که پیاده رو، اشغال و مانعی بر راه پیاده روی شود، موجب حذف قسمتی از خیابان جهت تسهیل عبور و مرور شده و علتی مزید بر دیگر علل جهت افزایش ترافیک این خیابان شده است. نکته حائز اهمیت دیگر این که در این محدود کاربری مسکونی از آمار بالایی برخوردار می باشد و لزوم توجه به این امر در مواجهه با مشاغل آلاینده و مزاحم شهری در این محدوده از اهمیت بسیار بالایی برخوردار می باشد. بدین ترتیب با توجه به این که این خیابان یکی از خیابان های اصلی و پرتردد شهر بوشهر می باشد، ساماندهی کاربری های مشاغل مزاحم و آلاینده در حاشیه این خیابان، باید مورد توجه قرار گیرد.

شکل ۳. میزان تراکم مشاغل مزاحم در محدوده مورد مطالعه

بحث و نتیجه گیری

این مطالعه، با هدف بررسی و تحلیل کاربری های مزاحم شهری در خیابان عاشوری شهر بوشهر به اجرا درآمد. از دیدگاه برنامه ریزی و مدیریت شهری می توان گفت که آلودگی و مزاحمت، پدیده هایی هستند که در اصل از همجواری و تعامل سازمان نیافته فضاهای شهری با فعالیت های صنعتی ناشی می شوند که علل عمده این وضعیت عبارتند از: تحصیل منافع اقتصادی، توسعه سریع شهری، استقرار صنایع قدیمی در کنار

بازارها و مراکز شهری و

هدف مدیریت شهری پدید آوردن شهری سالم است که نشانه‌های آن عبارتند از: فضای تمیز، محیط‌زیست پایدار، داشتن جامعه‌ای منسجم، مشارکت بالای مردم، برآوردن نیازهای اساسی، شهری زنده و پویا، حداقل سطح مناسب از بهداشت عمومی، دارا بودن وضعیت بالای بهداشتی و غیره.

یکی از مراحل مهم در فرایند برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهری مرحله ارزیابی کاربری‌ها و سنجش میزان تناسب لازم در چارچوب معیارهای کمی و کیفی است. بر اساس نتایج به‌دست آمده از ارزیابی کمی کاربری‌های موجود در محدوده مورد نظر، مشخص شد که تعداد ۲۸ نوع صنف یا شغل مزاحم در محدوده مورد مطالعه از نوع مشاغل گروه دوم و سوم و در مجموع به تعداد ۶۰ مکان و شغل می‌باشند. از این تعداد حدود ۸۸ درصد، یعنی ۵۳ مورد آن از مشاغل آلاینده و مزاحم نوع دوم و مابقی ۷ مورد یعنی حدود ۱۲ درصد از این مشاغل در محدوده خیابان عاشوری از مشاغل نوع سوم می‌باشند.

نتایج حاصل از تحلیل کیفی در ماتریس سازگاری کاربری‌های موجود در محدوده خیابان عاشوری بیانگر آن است که متوسط سازگاری کاربری‌های این خیابان ۳۰/۵۷ درصد بوده است. کاربری اداری با ۷۲/۷ درصد بیش‌ترین میزان سازگاری و کاربری‌های فرهنگی ورزشی و آموزشی با ۵۴/۵ درصد در وضعیت نسبتاً سازگار با کاربری‌های اطراف خود قرار دارند و کاربری‌های کارگاهی و همچنین خدمات خودرویی با ۶۳/۷ درصد در شرایط نسبتاً ناسازگار با کاربری‌های اطراف خود قرار دارند.

از نظر ماتریس مطلوبیت برخی از کاربری‌های این محدوده از جمله کاربری‌های آموزشی و بعضاً مسکونی به‌دلیل قرارگیری در مجاورت خیابان از آلودگی صوتی رنج می‌برد. همچنین کاربری‌های کارگاهی و همچنین خدمات خودرویی موجود در این محدوده از نظر آلودگی صوتی، شرایط بهداشتی و همچنین هوا و بو وضعیت نامناسبی را ایجاد نمودند.

شایان ذکر است که پژوهش‌های مشابهی در این رابطه صورت گرفته است. قرخلو و فرجام (۱۳۸۰)، در تحقیق خود با بررسی وضعیت ساماندهی کارگاه‌های مزاحم شهری در کرمانشاه به این نتیجه رسید که با توجه به سروصدای ناشی از فعالیت‌های صنعتی، بوی ناخوشایند، آلودگی آب، آلودگی منظر و آثار زیان‌بار آن بر زندگی شهری و ناسازگاری صنایع و کارگاه‌های مزاحم از سطح محدوده مورد مطالعه ساماندهی و انتقال آن‌ها امری ضروری می‌باشد. این یافته‌ها با نتایج پژوهش حاضر، کاربری کارگاهی (جوشکاری) و خدمات خودرویی در کنار خیابان اصلی استقرار دارند، از نظر آلودگی صوتی، شرایط بهداشتی و همچنین هوا و بو وضعیت نامناسبی را ایجاد نمودند و در تضاد کارکردی با سایر کاربری‌های موجود و مجاور خود در این محدوده می‌باشند؛ و لزوم توجه به آن‌ها در برنامه‌ریزی‌های شهری لازم و ضروری می‌باشد. فلسفی زاده (۱۳۸۵) در پایان‌نامه خود با عنوان (ساماندهی صنایع و کارگاه‌های مزاحم شهری در منطقه ۴ شیراز) به دسته‌بندی صنایع کارگاهی بر اساس میزان مزاحمت و آلاینده‌گی به صنایع مجاز، مشروط و غیرمجاز، به ضوابطی برای ساماندهی آن‌ها در داخل شهر و یا انتقال به خارج از محدوده شهری پرداخته است. درنهایت راهبردهای ساماندهی در قالب تثبیت صنایع و کارگاه‌های غیر مزاحم، ساماندهی صنایع مشروط اما مزاحم و جابه‌جایی صنایع غیرمجاز را ارائه داد.

اوغبواگو و آجیو (۱۹۹۸) در مقاله‌ای با عنوان (بررسی آلودگی‌های صنعتی در ایالت آنامبرا در نیجر) آلودگی ناشی از کارگاه‌ها و مشاغل صنعتی را بررسی کرده‌اند. یدلا (۲۰۰۶) در مقاله‌ای با عنوان (فرایندهای مسائل محیطی در مومبئی) برخی از علل آلودگی آب‌وهوا و تولید ضایعات جامد در شهر مومبئی را صنعتی شدن شدید، نارسایی و ناکافی بودن اقدامات مربوط به کنترل انتشار انواع آلودگی‌ها و فقدان مدیریت کارآمد برشمرده و گستره تأثیر آلاینده‌های این شهر را در سطوح محلی و منطقه‌ای برآورد کرده است. دورسان و دیگران (۲۰۰۶) تأثیر طرح‌های شهری را بر آلودگی صوتی مورد مطالعه قرار داده و نقشه آلودگی صوتی برای ۳۶۶ نقطه نمونه در خیابان‌های اصلی بخش مرکز شهر کونیا (قونیه) در ترکیه را با استفاده از GIS ارائه کرده‌اند.

نتایج مطالعات یاد شده، تأیید کننده نتایج پژوهش حاضر در بعد ساماندهی کاربری‌های مشاغل مزاحم و آلاینده شهری در محدوده مورد مطالعه (خیابان عاشوری شهر بوشهر) می‌باشد، توجه به این نکته حائز اهمیت است که در این محدوده، کاربری مسکونی از آمار بالایی برخوردار می‌باشد و لزوم توجه به این امر در مواجهه با مشاغل آلاینده و مزاحم شهری در این محدوده از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است و نظر به این که این خیابان یکی از خیابان‌های اصلی و پرتردد شهر بوشهر می‌باشد، ساماندهی کاربری‌های مشاغل مزاحم و آلاینده در حاشیه این خیابان، از اهمیت و ضرورت بالایی برخوردار است و باید مورد توجه قرار گیرد.

با توجه به کمبود فضای اکثر کاربری‌ها از نظر ابعاد، برخی از کاربری‌های اداری فضایی بیش‌ازحد نیاز را اشغال کرده‌اند که لازم است در این زمینه برنامه‌ریزی صحیحی انجام و تلاشی مضاعف به عمل آید. به دلیل محدودیت‌های مکانی و فضا و با توجه به شاخص‌های مکان

گزینی کاربری‌ها، تفکیک قطعات با توجه به تراکم شهری، به کار بستن کادری متخصص و فنی در امور شهری، می‌تواند عاملی مؤثر در رشد و توسعه آتی این محدوده و خیابان باشد.

راهکارها

با توجه به یافته‌های تحقیق، راهکارهای زیر پیشنهاد می‌شود:

- ✓ برخورد قانونمند و جدی با عوامل آلوده کننده محیط زیست محله در محدوده مورد مطالعه (خیابان عاشوری)؛
- ✓ افزایش اجرای طرح های محیط زیستی در جهت ارتقای کیفیت زندگی در این محدوده؛
- ✓ لزوم توجه بیشتر مدیران و برنامه‌ریزان به خارج کردن کاربری های آلاینده و مزاحم از این محدوده؛
- ✓ لزوم توجه به مکان یابی کاربری های آلاینده و مزاحم در مسافت های دورتر از مناطق مسکونی؛
- ✓ عدم صدور پروانه و مجوز کسب جهت مشاغل آلاینده و مزاحم در این محدوده.

منابع

- پورمحمدی، محمدرضا (۱۳۹۵)، *برنامه‌ریزی کاربری زمین شهری*، چاپ دوازدهم، تهران: انتشارات سمت.
- حاجی‌خانی، غلامرضا و صالحی، اسماعیل (۱۳۸۰)، *معیارها و شاخص‌های شهر سالم، ماهنامه شهرداری‌ها*، ۳(۲۷)، ۱۵-۱۲.
- رضویان، محمدتقی (۱۳۸۱)، *برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهری*، تهران: انتشارات منشی.
- زیاری، کرامت‌الله و زرافشان، عطالله (۱۳۸۵)، *بررسی تغییرات کمی و کیفی مسکن در شهر مراغه و پیش‌بینی مسکن مورد نیاز تا سال ۱۴۰۲*، *مجله جغرافیا و توسعه*، ۴(۸)، ۸۵-۱۰۶.
- سلمان‌منش، حسن (۱۳۷۳)، *بیست گام برای توسعه شهر سالم، فصلنامه مدیریت*، ۱۲: ۱۳-۲.
- سعیدنیا، احمد (۱۳۸۲)، *فضای سبز شهری*، کتاب سبز شهرداری، جلد نهم، مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهری، تهران: وزارت کشور.
- سیف‌الدینی، فرانک، فرهودی، رحمت‌ا...، زنگنه، مهدی (۱۳۸۵)، *ارزیابی و تجزیه و تحلیل کاربری اراضی مطالعه موردی شهرستان خاف*، *مجله جغرافیا و توسعه*، موسسه علوم زمین، ۸، ۱۰۷-۱۳۰.
- طالشی، مصطفی، امیرفخریان، مصطفی (۱۳۸۸)، *ساماندهی کاربری‌های شهری در ورودی کلان‌شهرهای منطقه‌ای (نمونه: منطقه هفت کلان-شهر مشهد)*، *نشریه علمی - پژوهشی انجمن جغرافیای ایران*، دوره جدید، سال ششم، ۶(۱۸-۱۹)، ۱۰۳-۱۱۹.
- قرخلو، مهدی، فراجم، رسول (۱۳۸۰)، *ساماندهی و استقرار بهینه صنایع و کارگاه‌های مزاحم شهری (یافت مرکزی شهر کرمانشاه)*، *پژوهش‌های جغرافیایی*، ۴۰، ۴۷-۷۱.
- فلسفی‌زاده، مهرباب (۱۳۸۵)، *ساماندهی صنایع و کارگاه‌های مزاحم شهری در منطقه چهار شیراز*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه شیراز.
- مثنوی، محمدرضا (۱۳۸۲)، *توسعه پایدار و پارادایم‌های جدید توسعه شهری: شهر فشرده و شهرگسترده*، *مجله محیط‌شناسی*، ۳۱، ۱۰۴-۸۹.
- مهدی‌زاده، جواد (۱۳۷۹)، *ساماندهی صنایع و خدمات شهری*، *فصلنامه مدیریت شهری*، ۱(۱)، ۵۳-۶۵.
- مهندسان مشاور فرزند (۱۳۸۱)، *معیارها و ضوابط ساماندهی صنایع و خدمات شهری*، جلد اول و سوم، چاپ اول، تهران: انتشارات سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور.
- وارثی، حمیدرضا، محمدی، جمال، شاهی‌وندی، احمد (۱۳۸۷)، *مکان‌یابی فضای سبز شهری با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی*، نمونه موردی خرم‌آباد، *مجله جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای*، ۱۰: ۸۳-۱۰۳.

Brussels, D. (1990), Commission of the European Communities: UNSPECIFIED, *Journal of Green Paper on the Urban Environment*, 218(90): 14-22.

Corra, L. (1993), *Declaration on Urban Health*; <http://201.216.215.170/isde.org>

Dursun, S., Özdemir, C., Karabörk, H. & Kocak, S. (2006), Noise Pollution and Map of Konya City in Turkey, *Environmental Application & Science*, 1: 63-72.

Holden, M. Roseland, M. Ferguson, K. Perl, A. (2008), Seeking urban sustainability on the world stage, *Habitat International*, 32: 305-317.

Ogbuagu, J.O. Ajiwe, V.I.E. (1998), Industrial Pollution Survey in Anambra State of Nigeria, *Journal of Environmental Contamination and Toxicology*, Springer, New York, No. 61: 269-275.

- Piracha, Awais L. Marcotullio, Peter J. (2003), Urban Ecosystem Analysis: Identifying Tools and Methods, *Institute of Advanced Studies Report*, United Nation University.
- Tuulia, R. (2004), *Social Aspects of Air Pollution: Socio-demographic Differences in Exposure, Perceived Annoyance and Concern about Air pollution*, Helsinki: Finland National Public Health Institute.
- WHO (2000), *Air Quality Guidelines for Europe*, WHO regional publications, European series.
- Yangang, X. Malcolm, A. Horner, W. Mohamed, A. El-Haram. Bebbington, J. (2002), A framework model for assessing sustainability impacts of urban development, *Accounting Forum*, 33 : 209-224.
- Yedla, S. (2006), Dynamics of Environmental Problems in Mumbai, *Clean Technologies and Environmental Policy*, 8(3): 182-187.

Copyrights

© 2022 by the authors. Licensee PNU, Tehran, Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY4.0) (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>)

